

Narušená komunikační schopnost

– definice, různá dělení a
klasifikace

DAVIDOVÁ ANDREA, MALÁ ELIŠKA, KNĚŽOURKOVÁ ANETA, PÍRKOVÁ
KLÁRA, SIMONOVÁ ELIŠKA, MARTINA NGUYENOVÁ

LOGOPEDIE 2, 2022

Definice NKS

Definice NKS

= předmět vědního oboru logopedie

- *ang. Communicative disability, něm. Störung von Kommunikationsfähigkeit*
- komplikované vymezení normality
 - vliv jazykového prostředí: regionální odchylky, tempo řeči, vzdělání
- směřování oboru logopedie k holistickému pojetí
 - "hovoření" -> komunikace
 - "vada řeči", "porucha řeči" -> NKS
- nahlížení na komunikační schopnost a NKS ze všech jazykových rovin
 - foneticko-fonologická, lexikálně-sémantická, morfologicko-syntaktická, pragmatická

Definice NKS

- Narušená může být:
 - verbální i neverbální složka komunikace
 - mluvená i grafická forma komunikace
 - expresivní i receptivní složka komunikace

- **Celé znění definice NKS (Lechta):**

"Komunikační schopnost je narušena tehdy, když některá rovina (nebo několik rovin současně) jeho jazykových projevů působí interferenčně vzhledem k jeho komunikačnímu záměru. Může jít o foneticko-fonologickou, syntaktickou, morfologickou, lexikální, pragmatickou rovinu nebo o verbální i nonverbální, mluvenou i grafickou formu komunikace, její expresivní i receptivní složku."

Odchylky ve vývoji řeči

Co nepovažujeme za NKS ?

- **Fyziologická nemluvnost**

- dítě nemluví před dovršením 1 roku = přirozený jev
- *prodloužená fyziologická nemluvnost* – do 2 až 3 let dítěte

- **Fyziologická neplynulost (dysfluence)**

- do 3. až 4. roku, neplynulost řečového projevu
- nedostatek v lexikálně - sém. rovině jazyka, nevyzrálost CNS

- **Fyziologický dysgramatismus**

- do 4. roku, nedostatky v morfologicko - syntaktické rovině jazyka

- **Fyziologická dyslalie**

- nesprávná výslovnost hlásek před dovršením 5. roku života, nevyzrálost CNS, mluvidel ad.
- od 5 – 7 let = *prodloužená fyziologická dyslalie, po 7. roce se jedná o pravou dyslalii*

Dělení dle etiologie

Dle časového hlediska

1) Prenatální příčiny

- = NKS vznikla v období vývoje plodu před narozením
- nemoc v těhotenství, působení škodlivých látek, životní styl matky, nedonošenost, nedostatek vitamínu K, nedostatek plodové vody

2) Perinatální příčiny

- = NKS vznikla v průběhu porodu a bezprostředně po něm
- abnormální porod, předčasný porod, nízká porodní hmotnost, poškození mozku, hypoxie, asfyxie

3) Postnatální příčiny

- = NKS vznikla kdykoliv po narození, v průběhu celého života
- encefalitida, meningitida, hořčnatá onemocnění, intoxikace, úrazy hlavy, mozkové léze

Dle lokalizačního hlediska

- nejčastěji genové mutace, chromozomální aberace, vývojové odchylky
- receptivní poruchy - poškození receptorů
- fatické poruchy - poškození CNS
- poruchy řečové produkce - poškození efektorů
- působení nevhodného, nepodnětného, nestimulujícího prostředí
- narušení sociální interakce -> poruchy psychotické povahy

orgánové
příčiny

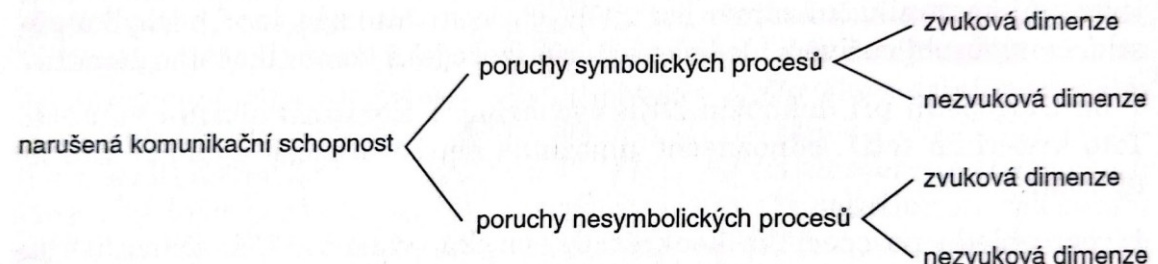
funkční
příčiny

Různé dělení NKS dle stupně:

- Dle rozsahu - totální (úplná) x parciální (částečná)
- Jedinec si narušení může x nemusí uvědomovat
- Manifestace - symbolické procesy x procesy nesymbolické
- Dle klinického obrazu - dominantní x symptomatické
- - zvuková (dysartrie) x nezvuková dimenze (narušení koverbálního chování, dysgrafie)
- - NKS může dominovat nebo být symptomem jiného postižení (např. Dysartrie u DMO)
- Orgánové x funkční - z hlediska příčin
- Trvalá x přechodná
- Vrozená x získaná

Obr. 1.2 Manifestace NKS

Dělení NKS podle Lechty:

- vývojová nemluvnost (vývojová dysfázie)
- získaná orgánová nemluvnost (afázie)
- získaná psychogenní nemluvnost (mutismus)
- narušení zvuku řeči (rinolalie, palatolalie)
- narušení plynulosti řeči (balbuties, tumultus sermonis)
- narušení článkování řeči (dysartrie, dyslalie)
- narušení grafické podoby řeči (dysgrafie, dysortografie, dyslexie aj.)
- symptomatické poruchy řeči
- poruchy hlasu
- kombinované vady a poruchy řeči

Zdroje

- Klenková, J. *Logopedie*. Grada Publishing, (2006), (1. ed., vol. 224).
- Škodová, E., & Jedlička, I. *Klinická logopedie*. Portál, (2007), (2., aktualiz. vyd).
- Asociace klinických logopedů. *Asociace klinických logopedů ČR* [online]. Lékařská fakulta Masarykovy univerzity [cit. 2022-09-25]. Dostupné z: <https://www.klinickalogopedie.cz/index.php>

**PORUCHA
ŘEČI**

**NARUŠENÁ
KOMUNIKAČNÍ
SCHOPNOST**

Děkujeme za pozornost!